

Gyerekkorunk meséinek, ifjúkorunk kalandregényeinek, de még felnőttkorunk hírlapjainak is visszavisszatérő motívumát jelentik a sötét erdő veszélyei. Eltévedt gyermekek, vakmerő utazók és szegény szántóvetők tűntek el a rengeteg mélyén: felfalták őket a vadállatok.

Időközben nagy fordulatot vett a világ kereke. Az erdőből ma a vadállatok tűnnek el sorra: felfalják őket az emberek...

dalomban, így az őserdőből származó fehérje bushmeat – azaz bozóthús, dzsungelhús – néven vonult be a köztudatba. Kényes európai gyomrunk talán nehezen is venné be, ha nevének neveznénk azt, ami az asztalra kerül: a hús vadászok a patkánytól az elefántig, a varánusztól a tobzoskáig bármire lőnek, ami él és mozog. A bozóthús-válság elsősorban a nagytestű állatokat fenyegeti, ám idővel mindenre sor kerül: azokon a vidékeken, ahol az erdei antilopfajok már csaknem vagy teljesen eltűntek, már most észrevehető a zsákmány fajösszetételének eltolódása a rácsálók irányába. Noha a gorillatenyér például kimondottan drága inyenccfalatnak számít, a majmok valójában csak afféle „melléktermékei” a mérsárlásnak: a piacra kerülő állati tetemek összomégének csak mint-

tásra zsákmányolnak. A „bennszülött-nosztalgia” vágyó, jómódú város lakó népesség körében valóságos státusszimbólumnak számít az egzotikus, őserdei étkezés. Ahol még bőséges a vadállomány, ott a hús vadászat évi 400 és 1100 dollár között jövedelmez; ezzel az Afrikában csillagászatának számító összeggel nem mérhető össze a vadőrök által megkereshető juttatás. Ahol kevesebb az állat, ott a hús magas ára és a vadászat alacsony költsége ellensúlyozza a soványabb zsákmányt – minden jel arra mutat, hogy a mérsárlás addig folytatódik, amíg egyetlen eleven állat marad a vadonban.

Ha megszakad a lánc

A trópusi őserdő a világ legváltozatosabb és legfajgazdagabb élőhelye, de az itt élő állatok biomassa-termelése csupán tizede a szavannán élőkének: míg a szavannán négyzetkilométerenként évente 25000 kg élőhús termelődik, addig az őserdőben mindössze 2500 kg. A növényevő állatok, azon túlmenően, hogy táplálékul szolgálnak a ragadozóknak, fontos szerepet játszanak a növények magjainak terjesztésében is, túlvadászásuk, kiirtásuk tehát az egész élő rendszer összeomlását vonhatja maga után. További következménye a dzsungelhús nagyarányú fogyasztásának az állatokról emberre terjedő betegségek (pl. az ebola és az AIDS) terjedése, de az emberek ide-oda áramlása a lakott területek és a vadon között ellentétes irányú fertőzésveszélyt is jelent: az ember szabású majmok még megmaradt népességét az embertől származó és más főemlősökre is veszélyt jelentő betegségekkel sújthatja.

A húsofazék két oldalán

Az afrikai élővilág megóvása csak a világ összefogásával valósulhat meg, hiszen a válságnak szerteágazóak a gyökerei. A természetvédelmi területek kijelölése és hatékony őrzésének megszervezése mellett szükség volna a szigorú törvények bevezetésére és betartatására az érintett országokban, de nem kevésbé fontos a Fekete Kontinens fehérjeinségének megoldása sem, valamint az ismeretterjesztés, a szemléletformálás. Mindezt azonban könnyebb elmondani, mint véghezvinni. Mi, akik a saját környezetünkben már szinte minden talpaltatnyi vadont felemészítettünk, most kétségbe vagyunk esve, mert a teli hűtőszekrény mellől a képernyőn látjuk, hogy a távoli kontinenseken még létező természet veszedelmesen pusztul. Az agyagból tapasztott kunyhóból nézve viszont még kimeríthetetlennek tűnik az erdő bősége, és csak innen látszik feltölthetőnek az üres húsofazék. Afrika lakóinak meg kell értenie, hogy hazájuk állatvilága többet ér élve, mint holtan – és a világnak meg kell értenie, hogy ez a páratlan élővilág megmentéséhez nem elég a puszták tiltakozás.

M. Á.

BOZÓTHÚS

Miközben a kihalófélben lévő állatfajokat fenyegető legnagyobb veszélyként az élőhely elvesztését, az őserdők irtását szokták említeni, Nyugat- és Közép-Afrikában akadnak olyan területek, ahol még áll ugyan az erdő, de az állatok eltűntek belőle: egyszerűen kiették őket. A Kongó-medencéből évente egymillió tonnányi hús kerül a fazékba. A fogyasztók között éppúgy ott vannak az éhínséggel küszködő fekete családok, mint az afrikai nagyvárosok előkelő szállodáinak dús, gazdag vendégei.

Kongó és kondér

Az egyenlítői őserdő lakói mindig is vadásztak, hogy kielégítsék törzsük fehérjeszükségletét. Az emberi húsfogyasztást a vadászatra alapozni azonban csak ott jelent hosszú távon fenntartható megoldást, ahol a népsűrűség nem haladja meg a 2 fő/km²-t, a népesség csak lassan növekszik, és a zsákmányt nem szállítják el, hanem helyben kerül elfogyasztásra. Ma a népsűrűség a Kongó-medencében is 5-20 fő/km², Nyugat-Afrikában pedig eléri a 25-27 fő/km²-t, és az európai civilizáció ellátta az őslakosokat az ölsé, a szállítás és a tartósítás hatékony eszközeivel. Az íjat, lándzsát, növényi rostokból font hálót felváltotta a vadászpuska, a dróthurok, a robbanógolyó, s a lemészárolt, állatok vadak testét teherautók és helikopterek szállítják füstölve, fagyasztva a túlnépesedett Afrika mindent elnyelő kondérjaiba.

A patkánytól az elefántig

A bozótot, erdőt, bármiféle sűrű növényzetű élőhelyet angol szóval „bush” néven szokás emlegetni szerte az egykori brit gyarmatbiro-

Karl Ammanni fékvétele

egy 1%-át teszik ki. Mivel azonban szaporodásuk üteme a többi állathoz viszonyítva lassú, a hús vadászat Közép-Afrika valamennyi főemlősének fennmaradását veszélyezteti.

Puskával és fűrészsel

A vidéki földművesek asztalára hetente átlagosan két alkalommal kerül dzsungelhús, az erdőirtások és útépitések munkásai azonban ennek két-háromszorosát fogyasztják el, hiszen a láncfűrészek feltárják, feldarabolják, s így könnyebben megközelíthetővé teszik a korábban zárt, összefüggő őserdőt. A szállítójárművek lehetőséget biztosítanak a zsákmány piacra juttatására is, tehát a favágók nemcsak saját fogyaszt-